

Krajobraz z miłosiernym Samarytaninem

Krajobraz z miłosiernym Samarytaninem (1637 – 1647)

Rembrandt Harmensz van Rijn (1606 – 1669)

Jedyny z zaledwie kilku zachowanych samodzielnych pejzaży olejnych Rembrandta, które powstawały w okresie ok. 1637 – 1647 r. i jedyny z trzech z motywem burzy. Temat dzieła został zaczerpnięty z ewangelicznej przypowieści o miłosiernym Samarytaninie (Ł., 10; 30-37), w której Chrystus objaśnia istotę miłości bliźniego. Na pierwszym planie widoczny jest usadowiony na koniu pólnagi człowiek, ofiara napadu, podtrzymywany przez Samarytanina, który jako jedyny udzielił mu pomocy. Minęli go obojętnie przechodzący obok: kapłan i lewita; odwrócenie plecami do Samarytanina są też myśliwi i jego pomocnik polujący na ptaki. Podobnie jak oni, nie dostrzegł też wypadku bogacz w czterokonnej karocy (brożek). Ten skomponowany z różnych elementów pejzaż, zarówno rodzimych (holenderska równina, wiatraki, kamienny mostek), jak i egzotycznych (góry, orientalne miasto, palma) pozostaje w zgodzie z tradycją XVI-wiecznego pejzażowego malarstwa flamandzkiego i stanowi rodzaj wielkiego *teatrum mundi* – sceny, na której rozgrywa się ponadczasowy dramat. Nastrój natury (głęboka ciemność zachmurzonego burzowego nieba przełamana ostrymi promieniami światła) współgra z głównym tematem dzieła, którym jest opozycja dobra i zła. Podobnie jak silny kontrast pomiędzy ciemnymi partiami obrazu (niebo, ściana lasu, gęste listowie drzew) a jasno oświetlonymi fragmentami (słoneczna równina).

Dzieło Rembrandta zostało zakupione w 1774 r. na aukcji w Paryżu przez francuskiego malarza, Jana Piotra Norblina, tuż przed jego przyjazdem do Polski na zaproszenie Adama Kazimierza Czartoryskiego (1734 – 1823). Kiedy w 1804 r., po trzydziestu latach, artysta opuszczał nasz kraj, pozostawił obraz swojej uczennicy, Anetce z Tyszkiewiczów Potockiej (1779 – 1867), później Wąsowiczowej, a ona prawdopodobnie przekazała go do Domu Gotyckiego w Puławach.

Zorganizowana w Zamku Królewskim w Warszawie wystawa *Leonardo da Vinci – Dama z gronostajem i inne arcydzieła ze zbiorów Muzeum Książąt Czartoryskich w Krakowie* stała się niezwykle okazją do wspólnej prezentacji jedynych dzieł Rembrandta, znajdujących się w polskich zbiorach – oprócz *Krajobrazu...* również *Dziewczyny w ramie obrazu* i *Uczonego przy pulpicie*, подарowanych warszawskiemu Zamkowi przez prof. Karolinę Lanckorońską.

Opracowanie: Izabela Witkowska-Martynowicz, na podstawie tekstów: Doroty Dec i Janusza Wałka w: *Galeria malarstwa europejskiego. Przewodnik Muzeum Książąt Czartoryskich*, Kraków 2009

